

FL. SOSIPATER CHARISIVS V. P.

MAGISTER VRBIS ROMAE

FILIO KARISSIMO SALVTEM DICIT.

p. 3 ed. Lind.

Amore Latini sermonis obligare te cupiens, fili karissime, artem gram-
 5 maticam sollertia doctissimorum virorum politam et a me digestam in libris
 quinque dono tibi misi. qua penitus inspecta cognosces quatenus Latinae
 facundiae licentia regatur aut natura aut analogia aut ratione curiosae ob-
 servationis aut consuetudine, quae multorum consensione convaluit, aut
 certe auctoritate, quae prudentissimorum opinione recepta est. erit iam
 10 tuae diligentiae frequenti recitatione studia mea ex variis artibus inrigata
 memoriae tuisque sensibus mandare, ut quod originalis patriae natura de-

N 1 1, 1

Amore latin

5 artem grammā soll

et a me digestam in libris V do

nosces quatenus latine facund

ā analogia ā suasionē

q̄ multoꝝ osensione convaluit ā certe auctoritate

10 simorum opinione recepta ē erit iam tuę diligentię frequen

ti recitatione studiiū. . . ex variis artibus inrigata memorię tuisq.

sensib: mandare ut q̄ originali patrię natura denegavit

4 *Primi versus, quorum extremæ litteræ iactura membranarum deletæ sunt, integri exstant saeculo sexto decimo. itaque principis editionis (w) supplementa adscripsi, quibuscum præter exiguam quandam discrepantiam, quam adnotavi, consentit apographum Borbonicum IV A 10.* FL. SOSIPATER CHARISIVS V̄P. MAGISTER, | AMORE Latini sermonis obligare te cupiens, fili charissime, artem Grammaticam sollertia doctissimorum uirorum politam, et w 6 dono tibi misi. Qua penitus inspecta, cognosces w: cum nosces *apographum Borbonicum* 7 facundiae licentia regatur, aut natura, aut analogia, aut ratione curiosae observationis, aut consuetudine, quae w 9 auctoritate, quae prudentissimorum w 10 lectione studium meum ex w. in codice fuit rectione, quod addita i et super scriptis ta litteris correctum est

1 FL. SOSIPATER CHARISIVS, VR. Magister, ad Filium Fabricius. quae addidi, urbis— dicit, in altera paginae parte ante sextum decimum saeculum deleta locum habere poterunt 11 originalis w

GRAMMATICI LATINI I.

1

negavit virtute animi adfectasse videaris. valeas floreas vigeas aëvo quam longissimo, fili patri tuo karissime.

CONTINET LIBER I

I de grammatica	
II de voce	5
III de litteris	
III de syllabis	
V de communibus syllabis	
VI de dictione	
VII de casibus	10
VIII de generibus nominum	
VIII de numeris et pronomibus	
X de ordinibus seu declinationibus nominum	
XI de observationibus nominum quibus genera et numeri discernuntur	
XII de monoptotis	15
XIII de nominibus quae hypocorismata non recipiunt	
XIII de nominativis ad regulam redactis	
XV de extremitatibus nominum et diversis quaestionibus	
XVI de gradibus comparationis seu conlationis	
XVII de analogia	20
XVIII de ablativo casu	
XVIII de formis casualibus	

LIBER II

I de definitione	
II de genere	25
III de specie	
III de oratione	
V de partibus orationis VIII	
VI de nomine	
VII de pronomine	30
VIII de verbo	
VIII de ordinibus verborum	

1 — 4 N

virtute animi adfectasse videaris // karissime:

. . . leas floreas vigeas aëvo q̄ longissimo fili patri tuo

Continet lib. . . .

I De grammatica I De perfectis ordinū. IV asyndeton

I valeas w 3 Continet Liber I w. rubricae tribus versicolorum columnis, quarum initia adscripsi, in codice perscriptae sunt. his in fine addita est quarta columna, quam cum lacunis, quibus et haec et extrema pars tertiae adfecta est, infra exhibui.

8 de commū syllā N

13 declinā N

24 de diffinitione N

INSTIT. GRAM.

3

p. 3. 4 L.

- X de declinationibus verborum
- XI de coniugationibus
- XII de participio
- XIII de adverbio
- 5 XIII de coniunctione
- XV de praepositione
- XVI de interiectione

LIBER III

- I de perfectis ordinum III
- 10 II de defectivis
- III de inchoativis
- III de impersonalibus
- V de frequentativis
- VI de paragogis
- 15 VII de confusis
- VIII de qualitatibus Latini sermonis et temporibus

LIBER III

- I de barbarismo
- II de soloecismo
- 20 III de vitiis ceteris, id est
- III de acyrologia
- V de cacemphato
- VI de pleonasmo
- VII de ellipsi
- 25 VIII de perissologia
- VIII de macrologia
- X de tautologia
- XI de tapinosi
- XII de cacosyntheto
- 30 XIII de amphibolia
- II de tropis XII, id est
- I metaphora
- II catachresis
- III metalepsis
- 35 III metonymia

I de declina. . . . N De declin. uerborum ω 7 Expt̄ lib. II Ineiḗ. lib. III
 cap̄. I | I. De perfectis ordinū I. . . N : ordinum III ω 19 in numeris rubricarum
 nolui fidem codicis relinquere, quamquam errasse librarium adparet, cum haec iam quam
 partes barbarismi disponeret 24 de enlypsi et de perisologia e codice adnotavit
 Lindemannus 29 De cacosyntheto N 32 I metafora | II catach̄sis | metalepsis N

v	antonomasia	
vi	synecdoche	
vii	onomatopoeia	
viii	periphrasis	
viii	hyperbaton	5
x	hyperbole	
xi	allegoria cum speciebus suis	VII
xii	homoeosis cum speciebus suis	tribus
III	de metaplasmo cum speciebus suis	XIII
III	de schemate lexeos cum speciebus suis	XVIII, quae sunt
i	prolepsis	
ii	zeugma	
iii	hypozeuxis	
iiii	synleipsis	
v	asyndeton	15
vi	anadiplosis	
vii	anaphora	
viii	epanalepsis	
viii	epizeuxis	
x	paronomasia	20
xi	schesis onomaton	
xii	parhomoeon	
xiii	homocoteleuton	
xiii	homoeoptoton	
xv	polyptoton	25
xvi	hirmos	
xvii	polysyntheton	
xviii	dialyton	
V	de schemate dianocas et speciebus suis, quae sunt istae	
i	per dialogismon	30
ii	per mycterismon	
iii	per paralipsin	
iiii	per ethologian	
v	per prosopoeian	
vi	per apologismon sive ultro dando	35
vii	per hyperbolen	
viii	per confessionem	

2	synecdoche <i>N</i>	8	homoeosis <i>N</i>	10	scemate ^h <i>N</i>	13	ypozeu... <i>N</i>	hypo-	
zeusis	ω	14	synleipsis <i>N</i>	18	epanalepsis <i>N</i>	21	scesis ^h <i>N</i>	26	xvi hirmos
xvii	polysyntheton <i>N</i>	29	scemate _h <i>N</i>	31	mysterismon <i>N</i>	33	ethomologiam <i>N</i>		
	31	prosopoeian ^{po} <i>N</i>							

	viii per conmutationem
	x negando
	xi de transitu sive transmutatione personarum
	xii per apoclisin
5	xiii per aporian
	xiiii per epitropen
	xv per antimetabolen
	VI de lectione et partibus eius IIII, id est
	i de accentu et posituris
10	ii de discretione
	iii de pronuntiatione
	iiii de modulatione

1—6, 14 N

	VIII per conmutationem negando	
	X de transitu siue	
	XI transmutatione	
	XII personarum	III De continuatione
	XIII per apoclysin	V De separatione
5	XIII per aporian	VI De mora
	XV per epitropen	VII De distinctione
	XVI per antimetabolen	VIII De subdistinctione
	UI De one et	VIII De rhythmo
 rtib :) IIII	X De metri sificā
 // ris	XI De basi
tu et positu	XII De pedibus
10e	XIII De uersibus
 e	XIII De metris
		XV De hidiomatib. synonyma cice . . .
	 ne

1 Liber V. | De lectione et partibus eius contrariis IIII. id est | De accentu et positu. | De scripture. | De pronuntiatione. | De modulatione. | De continuatione w VI De lectione et partibus contrariis IIII id est I | De Accentu et posita II | De discretione III | De pronuntiatione IIII *sqq.* *omissa libri quinti indicatione, et numeris usque ad extremum titulum, qui est De differentiis XVII, continuatis apographum Borbonicum*

1 De idiomatibus. Synonyma Ciceronis. Indifferenter glossemata per literas latinas ordine cōposita. Glossemata idem significantia. | De differentia. | FINIS w. *in apographo Borbonico, quod bis descripta exhibet capitula, altero loco scriptum est XV de hidiomatibus omissis iis quae priore loco ita ut in w scripta secuntur. mihi de numero XV non satis constabat*

8 *in titulo de lectione omisi v. contrariis post eius in w additum, quod ex signo pronominis non recte intellecto ortum esse videtur. quamquam plura quam quae dedi in codice fuisse non inprobabile reddunt spatia membranarum 12 de modulatione, quam partem lectionis ponunt grammatici quos secutus fuisse Charisius videtur, Maximus Victorinus p. 1938 et Diomedes p. 434, ex w recepti. in codice nec vestigium eius tituli super est et omissum eum fuisse persuadet numerorum continuatio in sequenti titulo facta, nisi potius librarium in numeris computandis errasse dicas. nam quod quispiam conciat tria capitula simul cum quinti libri indicio lacuna intercidesse, nec rerum natura commendatur nec per spatia membranarum credibile est*

III de continuatione	
V de separatione	
VI de mora	
VII de distinctione	
VIII de subdistinctione	5
VIII de rhythmō	
X de metri versificatione	
XI de basi	
XII de pedibus	
XIII de versibus	10
XIII de metris	
XV De idiomatibus. synonyma Ciceronis indifferentē. glossemata per litteras Latinas ordine composita. glossemata idem significantia. de differentiis.	

12 titulum de idiomatibus et quae secuntur ex auctoritate codicis, quam ω et apographa Borbonica praestant, praecedentibus continuavi, cum quinti libri initium, quod ante titulum de modulatione non recte indicatum est in ω, ab his capiendum esset

LIBER PRIMVS.

I DE GRAMMATICA

II DE VOCE

III DE LITTERIS

Nomen est quo adpellatur, figura qua notatur, potestas qua valet. litterarum aliae sunt *vocales*, aliae *consonantes*. *vocales sunt quae per se proferuntur* et per se syllabam faciunt: sunt autem numero quinque, 10 *a e i o u*. *hae omnes et producuntur* et corripuntur, quod apud Graecos in tribus tantum, *α ι υ*, fit. unde apud eos haec est divisio septem vocalium, quod aliae correptae, aliae productae, aliae mediae sunt. praeterea autem Latina lingua *e et o tam pro ε et o quam pro η et ω Graecis utitur*, quae observari non possunt temporibus, nisi accedat pro-

N I 1, 2 Octo fere versus, quantum quidem e scriptura prioris columnae conici licet, toti perierunt; reliquorum fere omnium extrema pars deleta est. in ω et apographo Borbonico tria capita, ad quae illa iactura pertinuit, omissa sunt. mihi prae- 5 ter numerum II secundi capituli titulo adpositum haec adparuerunt.

5 III De
 solu
 Nomen e q appe
 Litterar̄ alie s̄t
 & p̄ se syllām
 10 et corripuntur q̄ ap̄ grecos
 h̄ ē diuisio...uo
 preterea W latina lingua
 ...uari n̄ poss̄t temporib: n̄ ads

11 in lacuna post diuisio indicata litterae quaedam adparuerunt, quae † et vel Nec legi poterant

7 Nomen — 8, 20 admittimus Mar. Victorin. p. 2452, unde supplementa ad spatia lacunarum accommodata interposui 10 haec omnes — 14 pronuntiatio omissa sunt a Victorino. lacunas, ut numerum litterarum quae perierunt ostenderem, supplēvi sententia petita a Prisciano p. 541 et Sergio in Don. p. 1828 de arte gramm. p. 197 ed. Vindob.

nuntiatio. harum duae, i et u, transeunt in consonantium potestatem, cum aut ipsae inter se geminantur aut cum aliis vocalibus iunguntur, ut Iuno vita Ianus iecur vates velox vox. consonantium species est duplex. sunt enim aliae semivocales, aliae mutae. semivocales sunt quae per se quidem proferuntur, sed per se syllabam non faciunt: sunt autem numero septem, f l m n r s x. ex his liquidae sunt quattuor, l m n r, quae propterea liquidae dictae sunt, quod minus aridi habeant et in pronuntiatione liquescant et syllabam positione longam facere non possint, si in eadem syllaba ponuntur cum muta. nam in illo pede qui est 'Phoebe graves' r consonans plena littera non habetur et ὄγῳά dici-¹⁰ tur, id est liquida, et accipi debet quasi sola g littera vel alia consonans vocali correptae subiecta esset. ex his una duplex est x. constat enim aut ex g et s, ut rex regis, aut ex c et s, ut pix picis, ideoque haec littera a quibusdam negatur. mutae sunt quae neque proferuntur per se neque per se syllabam faciunt: sunt autem numero novem, b c d g h k l¹⁵ p q t. ex his supervacuae quibusdam videntur k et q, quod c littera horum locum possit implere, ut puta Carthago. praepositur autem k quotiens a sequitur, ut kalendae; q scribitur quotiens u coniuncta cum alia vocali subsequitur, ut quercus questio quantus et his similia. h autem non littera existimatur. y et z propter Graeca nomina admittimus. 20

N

..f̄ duę .i. & u transeunt
 iunguntur ut nouia et ianus
 consonantiū species ē duplex st ++
 Semiuō st q̄ p̄ se quidem p̄fer 5
 Ex his liquide st. III. l. m. n. r. quę
 q̄ minus aridi habeant et in pronuntiati
 positione longam facere n̄ possint
 Nam in illo pede qui ē ginē gra consona
 h̄f̄ et γρ̄pan idē liquida et accipi debet q̄ 10
 alia consonans uocali
 Ex his una duplex est X
 a quib:dā negatur // b. c. d. g. h. k. p. q. t. ex
 Mute sunt q̄ neq. pferr. neq. p̄ se syllabam faci
 videntur k et q. q̄ c littera hōr locum possit 15
 p̄ponit W k quotiens a sequitur ut kaleudę
 iuncta c' alio uocali subseq̄r ut quercus. questio
 h̄ aū n̄ littera existimatur. y et z p̄p̄ greca noā ad 20

8 possint vel possunt legi poterat

3 exempla litterarum i et u posui ea quibus usus est Diomedes p. 116 10
 [Phoebe] Verg. Aen. VI 56. eodem exemplo in eadem re utitur Maximus Victorinus
 p. 1963 14 fortasse in codice fuit neque proferri possunt neque, ut scribendum
 fuisset neque per se proferri possunt neque

A littera est vocalis, quae quidem per se facit syllabam *et brevem et longam*, itemque conexa cum aliis tam praeposita quam *media finiensque*, ut *Akala*: nota etiam praenomnis, cum *Aulum* sola significat. e littera per se nominata itemque *cum aliis iuncta* facit syllabam *et brevem et longam*. * o littera tam corripitur quam producitur *et sola et cum aliis copulata*. u littera corripitur et producitur *et in potestatem consonantis transit*: notam facit, *cum* quinque significat. f littera incipit in syllaba praeposita tam *vocali* quam *semivocali*, ut *facit*, *item subiuncta vocali*, ut *efficit officit*. l littera *tam* praepositur vocalibus quam subiungitur: praepositur, cum *laudem litteram legem* et his similia scribimus; subiungitur item, *ut tellus tolle*. subiungitur item consonantibus, cum *Claudium clementem* clientem, sed et *Clodium* nominamus. cum sola ponitur, *Lucium* significat; item numerum, cum *quingenta* significat. m littera tam praepositur quam subiungitur *vocalibus*, *ut monet commonet*: subiungitur consonantibus *liquidis cum agmina* et pigmenta *dicimus*: *item nota praenomnis, cum sola Marcum significat*

 b littera tam praepositur vocalibus quam subiungitur: praepositur et semivocalibus, ut in *blaeso*: *praepositur quoque p litterae, qua saepe*

N

A littera e uocalis q quidem p se facit syllabam
 itemq. oexa cum aliis tam pposita q
 Nota etiam pnomis e' aulum sola signif
 E littera p se nominata itemque facit sylla
 5 O litta tam corripit q producit aliis e
 V litta corri et pdur Notā facit
 V. signifi // ut effi
 F littera incipit in syllaba pposita tam quam
 10 L littera . . pponitur uocab q subiungitur pponitur e' laudat
 litte et his similia scribimus subiungitur item . .
 tellus tolle. subiungit' item' osob cū claudiū clemen . .
 clientem s. et claudiū nominam: e' sola ponitur lucius
 signif Item nume' e'. l. significat. // iuur' consol'
 15 M litta tā pponitur q subsr et com
 na & pigmenta pnomi

N I 1*, 1 In prima pagina decem fere versus toti, proximorum initia perierunt, e quibus haec mihi adparuerunt

ta
 tere
 17 ntur et semiub' ut in ble

5 quarta capitulorum columna adposita versus usque ad finem paginae exstiterunt paullo breviores quam qui antecedunt 12 utrum claudium an eludium legerem dubitavi

1 A littera — 11, 7 exuvias *Diom. p. 418 sqq.* 5 ante o litteram definitio litterae i a librario omissa est 12 clientemque et Clodium Clusiumque *Diomedes p. 419* 19 duodecim fere versibus qui in codice perierunt de quattuor litteris n r s x. quae de semivocalibus reliquae erant, expositum fuit

mutatur, ut supponunt. c littera tam praepositur vocalibus quam subiungitur, ut capit accipit: nota praenominis, cum Caium significat; item numeri, cum centum significat. d littera tam praepositur vocalibus quam subiungitur, ut datur additur: praepositur et litteris consonantibus c g l p r s t; quae saepe succedunt in locum eius, ut accipe aggere 5 alliga appete arripe asside attende: nota praenominis Decimum significat; item numeri, cum quingentos scribimus. g littera tam praepositur vocalibus quam subiungitur, ut gere aggere: praepositur et consonantibus, ut in agmine magno grege glire. h littera proprie continens adspirationem recepta vulgo in numerum mutarum omnibus vocalibus 10 praepositur, nulli subiungitur nisi consonantibus, ut in Thrasea Thracia et nominibus Graecis. k littera notae tantum causa ponitur, cum kalendas sola aut Kaesonem * quoque kalumniam aut Karthaginem scribimus. p littera et praepositur vocalibus et subiungitur, ut ponit deponit: praepositur et consonantibus duobus r et l, ut plaudit prandit: nota 15 praenominis, cum sola Publum significat, et cum r posita populum Romanum, et subiuncta r litterae rem publicam, et praeposita c litterae patres conscripti. q littera ex c et u litteris composita: * Quintum sola

N	onunt // ta p̄nom̄is c̄ claudi iungitur ut capita accepit. no litteris consonantib. c. g. l. subiūnt̄ ut datus additur cum eius ut accipe aggere . . . 5 unde:- nota p̄nom̄inis decium signifi ut in agmine magno grege gere ut gere aggere p̄ponit̄ et osi nem recepta vulgo innum̄er̄ muta n̄si conson̄ib̄ ut in thrasea athra q̄ kalump̄niam ā karthagine ponit̄ cum kalendas solas ā kaesonem et subiūnt̄ ut ponit deponit scribimus 15 l. ut plaudit prandit nota p̄nom̄is signif populum rom. et subiuncta posita c. littere saepe osocerinti: item honorisques imposita quintum sola signifi
---	--

11 num thrasea athra an thraset athra scriptum esset non adparuit

13 post Kaesonem quot litterae perierint in codicis scriptura non satis constat. nam ex iis quae in antecedente versu deleta sunt cum maior pars ad h litterae definitionem pertineret, eo quod reliquum erat spatii ad continuandum proximum versum usus est librarius. quare cum duodecim fere litterae, quae quidem huc pertinent, deesse possint, sufficit tamen hiatus Kaesonem | qq̄ vel qq̄ h. e. quoque vel quaquā: cf. Diom. p. 420. plura vel librarius vel grammaticus omisisse videtur. sententiam autem ita refingere licuit, Kaesonem significat, eadem quoque a litterae praepositur, quando kalumniam aut Karthaginem scribimus: cf. Vel. Long. p. 2218 18 Q consonans muta ex c et u litteris composita supernacua, qua utimur, quando u et altera uocalis in una syllaba iunguntur, ut Quirinus. nota praenominis quintum significat Diomedes p. 420: unde lacunam librarii errore, non codicis vitio factam, ad quam pertinere videntur quae in fine addita sunt, u litterae praepositur, indicavi